

BESZÁMOLÓ

Az MTA Szerves és Biomolekuláris Kémiai Bizottság 2011. évi működéséről

I/1-6. Ld. Külön excel táblázatban

I/7. A tudományos bizottság legfontosabb rendezvényei

I/7.1. Bruckner termi előadások

A Bizottságszervezte a szakterület legújabb tudományos eredményeit bemutató Bruckner-termi előadásokat és gondozta ezek megjelenését a Magyar Kémikusok Lapjában. Az előadások havi rendszerességgel lettek megtartva az ELTE Kémiai épület Bruckner-termében. A Bruckner termi előadásra szóló felkérést az egyik legrangosabb hazai meghívásként tartják számon a szakterület képviselői.

I/7.2. Zemplén Géza díjak átadása

A Zemplén Géza díjak átadására ünnepi ülésen került sor 2011. december 19-én az MTA Székház, Felolvasótermében. Zemplén Géza Fődíjban Dr. Wölfling János részesült, előadásának címe: „Heterociklusos szteroidok szelektív szintézise”. A Zemplén Géza Ifjúsági Díj megosztva lett odaítélve: Dr. Kele Péter (ELTE, előadásának címe: Bioortogonális reakciók a kémiai biológiában) és Volk Balázs (EGIS, előadásának címe: Originális és generikus kémiai kutatás az EGIS-ben – szemelvények) részére

I/8. A munkabizottságok legfontosabb rendezvényei

I/8.1. Heterociklusos Kémiai Munkabizottság 2011. évi előadóülése.

Balatszemes, 2011. szeptember 26-28.

Az érdeklődés (120 résztvevő) a korábbiakhoz hasonlóan rendkívül nagy volt. Az ülésen 33 előadás hangzott el. Az előadások munkahely szerinti megoszlása (23 egyetemi, 6 ipari, 5 akadémiai) is jelzi, hogy heterociklusos kémiai kutatások jelentős részt képviselnek a magyar szerves kémiai kutatások területén.

I/8.2. Peptidkémiai Munkabizottság 2011. évi előadóülése.

Balatszemes, 2011. szeptember 19-21.

Az ülésen 75 fő vett részt és 40 előadás hangzott el. Az első nap előadásainak nagy részét az előadók Bajusz Sándor professzornak dedikálták, aki részben korábbi munkáival, részben aktív tanácsaival hozzájárult a hatóanyagok peptidekkel történő célbajuttatásával kapcsolatos színvonalas kutatásokhoz. A Munkabizottság tagjai köszöntötték Bajusz Sándort 80. születésnapja alkalmából.

I/9. A tudományos bizottság díjai

I/9.1. Zemplén Géza fődíj (Dr. Wölfling János) és ifjúsági díj (Dr. Kele Péter, Dr. Volk Balázs), ld. I/7.2.

I/9.2. Az Akadémiai Szabadalmi Nívódíját Dr. Hermecz István akadémikus (Chinoin Sanofi-Aventis) a Gyógyszerkémiai MB elnöke kapta meg. Hermecz professzor röviddel kitüntetését követően elhunyt, halála a Kémiai Osztálynak és az egész magyar kémiai tudományos életnek pótolhatatlan veszteséget jelent.

I/9.3. A Kisfaludi Lajos Alapítvány publikációs díját Hellinger Éva (ELTE, Peptidkémiai MB), Láng András (ELTE, Peptidkémiai MB), Ángyán Annamária Franciska (ELTE, Peptidkémiai MB) és Erős Gábor (MTA Kémiai Kutatóközpont, Heterociklusos Kémiai MB) nyerte el.

I/9.4. A “Magyar Gyógyszerkutatásért Díjat” a kuratórium Dr. Bajusz Sándornak (Gyógyszerkémiai Munkabizottság) ítélte oda.

I/9.5. Bolyai János Alkotói Díjban (Bolyai Díj) részesült Perczel András akadémikus (Peptidkémiai Munkabizottság).

I/9.6. Gábor Dénes életműdíjban Szántay Csaba akadémikus (Alkaloidkémiai MB) részesült.

II. A bizottság 2008-2011. közötti működésének legfontosabb eredményei

- Kiemelkedő Dr. Sente Lajos és munkatársainak (Cyclolab Kft.) nemzetközi együttműködés keretében végzett munkája. A gyermekkori Alzheimer-kor kezelésére alkalmas ciklodextrin származék előállítását és gyógyszerre fejlesztését oldották meg. Az amerikai egészségügyi hatóság (FDA) 2010 szeptemberében engedélyezte e hatóanyagot tartalmazó TrapsolR CycloTM nevű készítmény forgalomba hozatalát. Ez a készítmény e ritka (500 fő világszerte), de igen súlyos betegség kezelésének első hatékony szere.

- Antus Sándor (Flavonoidkémiai MB), Somsák László (Szénhidrátkémiai MB) és Gergely Pál (Biológiai Tudományok Osztálya) munkacsoportjának a glikogén foszforiláz enzim (GP) inhibitorok (potenciális antidiabetikumok) kutatása területén folytatott együttműködése olyan szabadalommal is védhető O-heterociklusos glikozidok előállításához vezetett, melyek közül a leghatásosabb vegyület „vezérmolekulának” tekinthető egy fejlesztő és innovációs kutatás elindításához.

- Az MTA Kémiai Kutatóközpontjában a 70-es évek végétől eredményes kutatások folynak a herpesz vírus ellenes gyógyszerek előállítására. Ennek a munkának az egyikkiemelkedő sikere az 5-izopropil-2'-dezoziuridin (IPDU) előállítása, amely a gyógyszerneven „Epervudinként” vált ismertté. A Biogal Gyógyszergyár e terméket 1989-ben Hevizos néven kenőcsként hozta forgalomba és hatóanyagot az ERCON Gyógyszer és Vegyi termék Kft. törzskönyvezett módon állította elő. E készítmény hatóanyagra számított hatása számottevően felülmúlja a Zovirax néven ismert gyógyszert. A TEVA (Biogal utódja) közölte, hogy ez évben a Hevizost a forgalomból kivonja és helyette gazdasági okok miatt a Zovirax-ot forgalmazza. Jelenleg tárgyalások folynak e hazai originális szer megmentésére és ezért a Nukleotidkémiai MB közreműködésével két átfogó tanulmány is készült abból a célból, hogy az OGYI engedélyezze klinikai reprodukciós vizsgálatok nélkül e termék újbóli forgalomba hozatalát.

- Soós Tibor és munkatársai (MTA KK) paradigmaváltásként mutatják be az organokatalízis módszerét. Legújabban kifejlesztett szerves kismolekulával katalitikus hidrogénezést tudtak megoldani, melyre korábban fémkatalizátorok jelenlétében volt lehetőség. Az új program az MTA jelentős támogatását („Lendület program”) élvezi, az eredményekről megjelenő egyik közleménytöbb esetben az ún. „VIP” státuszt kapta meg az egyik legrangosabb európai szaklapban: az Angewandte Chemie-ben.

III. A 2011. Évi tudományos bizottsági struktúra átalakításából következő változások

A Szerves és Biomolekuláris Kémiai Bizottság működésében a struktúra-átalakítás jelentős változással járt. A mellékletben felsorolt 12 Munkabizottság jelentős része összevonásra került. Ennek következményeként 2012-től összesen 7 Munkabizottság működik tovább. Ezek a következők: 1) Alkaloid- és Flavonoidkémiai Munkabizottság, 2) Gyógyszerkémiai és Gyógyszertechnológiai Munkabizottság, 3) Heterociklusos és Elemmorgánikus Kémiai Munkabizottság, 4) Peptidkémiai Munkabizottság, 5) Szénhidrát-, Antibiotikum- és Nukleotidkémiai Munkabizottság, 6) Steroid- és Terpenoidkémiai Munkabizottság, valamint 7) Bioorganikus Kémiai Munkabizottság.